

Roskilde, 27/1 2023

13 bidrag til nationalparkplan-arbejdet - fra DN Roskilde

Roskilde@dn.dk

<https://roskilde.dn.dk/>

Facebog

v. lokal formand Bjørn Petersen 2982 6512

- 1: Kvalitetsløft af projektet om kunsten-ud-i-landskabet.
- 2: Mere diffusion henover nationalpark-grænser.
- 3: Målrettet naturpleje for biodiversitet i Boserup skov (med under-forslag).
- 4: Skovgræsning i dele af Boserup skov
- 5: Støtte borgeres ulønnede såvel som gerne evt lønnede naturpleje generelt.
- 6: Levende liv i Roskilde Bymidte
- 7: Automatiseret alert reaktion på lokale henvendelser.
- 8: Ådselpladser.
- 9: Formidlingsskilt ved Nebbe slot
- 10: Hunde-skilt ved Parcelgårdens strandenge
- 11: Formidlings-toilet ved meget besøgt NP-udsigtsplads.
- 12: Støttepunkt for blåt friluftsliv mellem Jyllinge og Roskilde.
- 13: Fortsæt med nationalpark-magasiner o.l.

1. Penge til "kunsten-ud-i-landskabet" bør i højere grad anvendes til *naturens* og *kulturhistoriens* bedste, og på disses præmisser, når nu det er dem, der skal lægge plads og identitet til.

I langt de fleste borgeres og brugeres bevidsthed forbindes begrebet *nationalparker* med ideer om især natur - og i praksis også i høj grad med kulturtraditioner knyttet til brugen af naturen i de landskaber, der er udnævnt til parker.

Kunst uden specifikt *ærinde* / *anliggende* i forhold til den specifikke natur og de specifikke kulturtraditioner risikerer nemt at opleves irrelevant, og i bedste fald "påklistret", i værste distraherende og måske respektløs af brugere med ægte interesse for selve egnens egne kvaliteter. Også selvom et segment med speciel interesse for kunstinstitutionen-som-sådan måske vil finde det interessant at opleve værker af kunst-for-kunstens-skyld i *fremmede* (og måske væsensfremmede) omgivelser.

For *alle* (også inklusive de specifikt *kunstinteresserede*) må det være langt værdifuldere, hvis der arbejdes mere omhyggeligt og gennemtænkt med hvad værkerne egentlig *vil* de landskaber, de bliver påduttet ud -eller måske nærmere *ind-* i. Og hvad landskabernes beboere og gæster *kan få ud af* de spændinger eller fortællinger, som bevidst og velovervejet kunst-i-landskabet *kan* bidrage med, forudsat at stedernes ånd og karakter respekteres, bl a gennem en vidende og fordybende indsigt i, hvad der egentlig ligger i dem. Og hvad stedernes egne brugere allerede ved og forstår om dem.

Det fokus kan blive en givtig gave til både nationalparken, kunstinstitutionen - og os brugere. Inspirationer til landskabs-relevante værker kan bl a søges i geologi, biologi, kunsthistorien og kulturhistorien. Eller simpelthen i stederne selv an sich, og måske konkrete elementer på dem, som man ved fordybelse opdager noget fascinerende ved.

2: Man bør ikke bekymre sig mere end højst nødvendigt for, om gode indsatser rækker / siver ind og ud over de naturmæssigt og landskabeligt set ofte lidt arbitrære grænser.

I konkret bruger-brug / oplevelse og i *naturens* egne økologiske etc sammenhænge spiller selve *grænserne* omkring den udpegede nationalpark kun meget begrænset rolle. Hverken for almene eller særligt naturinteresserede brugere virker overdreven vægt på formel afgrænsning relevant.

Istedet bør nationalparken i så høj grad som tilladt hæve sig op i helhedsperspektiv og se på *kvalitet* og *helhedsoplevelse* i (biologisk, landskabelig og kulturhistorisk) funktionelle helheder uden for meget skelen til den i naturens og egnens eget perspektiv tilfældige grænsedragning.

Både når det gælder formidling og når det gælder støtte til kvalitativt gode projekter, så længe man kan argumentere meningsfuldt for at de bidrager positivt til kvalitet og oplevelseskvalitet af elementer eller helheder i nationalparken.

3: Målrettet naturpleje for biodiversitet i Boserup skov.

* Boserup skov er udlagt som urørt - og delvist som skov med kulturhistorisk driftsform.

* Begge udlæg er med det erklærede formål at øge skovens biodiversitet.

* Både i den urørte og i den "anden biodiversitetsskov" findes en konstant voksende trussel mod netop skovens biodiversitet. Nemlig livskraftige tiltagende dominerende bestande af problemarten ær / ahorn / *acer pseudoplatanus*.

* Arten er kendt for at skabe forhold, der betinger meget lav forekomst af andre arter. Den virker som en snigende, men virksom "økosystemisk gift" mod både vedplanter, urter, svampe, insekter og andre leddyr og dermed de naturkvaliteter, der har gjort at skoven er blevet elsket, berømmet, fredet og inddraget i nationalparken.

* Ær er meget effektiv til at formere sig på Boserups frodige jordbund. Flere steder ses meget tætte bestande, der starter næsten som i spirebakker, og kun i ringe grad uddynder sig selv. De udvikler sig til tætte, næsten uigennemtrængelige ensformige artsfattige krat, næsten helt uden en ærlig svamp.

* Ær er også en effektiv overlever. Den klarer udmærket at blive bidt, fejet, skrællet, ringbarket og fældet. Den skyder meget villigt igen; man ser stød skåret ned til sokkeholderne, med skud, der er blevet livskraftige og STORE igen.

* Hvis æren får lov at sprede sig "urørt" med "open ended" naturforvaltning, vil det med garanti gå hårdt ud over dén biodiversitet, der sammen med kulturhistorie, nem tilgængelighed og smuk beliggenhed ved fjorden er skovens vigtigste kvalitet. Nogle områder i skoven er mere truede end andre, og nogle truede områder har større "umistelige" værdier end andre.

* De værdifulde arter i Boserup er afhængige af skovtyper, som æropvæksten fjerner. Selvom naturlig skovdynamik *måske* på langt sigt gennem tilfældige lykketræf vil fjerne ærdominansen, er det usandsynligt at de sårbare sjældne arter kan klare sig gennem den lokale økologiske "katastrofe"s periode. Og hvor skal de genindvandre fra i vort generelt artsfattige land? Ær *kan* blive den faktor, der uddydder et antal sårbare arter fra Boserup skov.

* Skovens personale er udmærket klare over miseren, men har kun begrænsede midler til rådighed, og skal iøvrigt manøvrere indenfor nogle politisk ideologisk udstukne rammer.

* Ærplanter under 150 år må iflg Naturstyrelsens retningslinjer for urørt skov gerne betragtes som en invasiv art, og bekæmpes. Men der er alt for mange, og styrelsen har slet ikke resurser nok til at hamle op med dem.

Forslag: Noget af det mest værdifulde, nationalparken kan gøre for naturen i nationalparken vil være at skaffe midler (penge, ulønnet arbejdskraft, kortlægning, planlægning, monitorering etc) til en målrettet bekæmpelse af ærdominans i udvalgte særligt værdifulde og særligt truede områder.

- Skoleprojektet om at blive Skjoldunge bidrager allerede i et vist omfang med helt konkret optrækning af ær i et område, der er udlagt til at skulle drives som stævningssskov. 1000 tak for det! Det har stor og direkte værdi for biologiske og rekreative værdier allerede på kort, men ikke mindre langt sigt. Såvidt vides planlægges denne indsats øget i 2023. 1000 hjertelig takk for det!

- Selve stævningsarbejdet planlægges, organiseres og udføres i høj grad af ulønnet arbejdskraft organiseret af Boserup stævningslaug. Med uvurderlig støtte fra den lokale skovløber.

- I den urørte del af skoven sker der nok nogen naturpleje, ihvertfald i tiden indtil urørtheden træder endeligt i kraft - og måske på længere sigt, når en gylden mellemvej mellem aktuelle naturpolitiske grøfter bliver fundet. MEN der er ikke afsat tilstrækkelige midler til en reelt effektiv indsats for at redde biodiversiteten i hverken den "anden biodiversitetsskov" eller den "urørte" skov fra dén ær-

trussel, som uanset metoder vil kræve en del arbejdstimer gennem en årrække.

- Det bør være muligt for Nationalparken at skabe grundlag for planlægning og gennemførelse af nogle målrettede indsatser i tæt samarbejde med Naturstyrelsen og andre interessenter. Det store problem er *ressurser*. Både pekuniære og såkaldt "frivillig" arbejdskraft. Hvis Skjoldungernes Land kan gøre positiv forskel med dét, lever det meget flot op til sin nationalpark-værdighed.

Ekstra ide a: Forskning Mange andre steder end Boserup døjer med ær, og arbejder på forskellige måder med bekæmpelse og/eller begrænsning. Der indsamles erfaringer, men ikke nødvendigvis på systematisk og kontrolleret måde; i en del tilfælde mere "anekdotisk". Og måske er nogle erfaringer mere afhængige af de konkrete forhold det enkelte sted og år(række) end andre.

Der flourer også i den faglige offentlighed forskellige mere eller mindre evidensbaserede forestillinger om, hvordan forskellige skovtyper vil udvikle sig på længere sigt med / uden målrettet ærkontrol.

Der synes at være god brug for konkret solid forskning i hvad virker hvordan, hvor godt og hvorfor? Og også i, hvordan ærdominans mere konkret påvirker biologien i forskellige dele af skoven, med forskellige udgangssituationer og rammebetingelser.

Der er både basis (og behov) for konkrete undersøgelser i tæt sammenhæng med selve naturplejen og for langtidsstudier måske inklusiv nul-parceller.

Det vil tjene skjoldungerne til ære og give meget videnskabelig og praktisk mening hvis det lykkes at involvere noget af den forskning, der hører til nationalparkens formål i noget så konkret vigtigt og alligevel med teoretisk rækkevidde - og potentiale i forhold til biologiske forskeruddannelser.

Ekstra ide b: Kunst Et kunstprojekt med sitka ("pøbelgran") i en geopark i Sognefjords munding inspirerede til den ide at (noget af) det fældede ær måske kan bruges i et bæredygtigt, naturvenligt, lokalt produceret, formidlingsrelevant kunstprojekt med direkte tilknytning til sit / vores landskab:

Bruge stammer og grene til at bygge et kunstværk eller flere et egnet sted istedetfor at køre et sandsynligt overskud af dem væk. (Et overskud vil nok nemt opstå, hvis biodiversiteten skal bestå af andet end de relativt få (men hvor mange mon? Også dét kan der være et forskningsprojekt i) vednedbrydere, der ka li ær.)

(Alternativt eller som supplement kan en kæmpe bunke til lege-brug lægges et godt sted. Medmindre "sikkerhed" forbyder det.)

4: Skovgræsning i dele af Boserup skov

Boserup skov er af gode grunde ikke prioriteret af Naturstyrelsen til investering i skovgræsning. Der kan dog være god mening i græsning af dele af skoven, såfremt midler kan skaffes fra andre kilder end Naturstyrelsens budget.

Øst for den fugtige strækning i "Stilleskoven" langs skovens østskel nf "Langeskov" græsser Parcelgårdens forpagters køer. Deres fold vil formentlig uden større problemer kunne udvides en bid vestpå (ikke nødvendigvis ind over stien gennem stilleskoven).

Et større eller mindre areal syd for Kimmerhus kunne vældig godt trænge til noget mere strukturel variation - og er kun meget sparsomt fladebefærdet af skovgæster. En eventuel skovgræsning her i sammenhæng med det åbne areal syd for vil kunne blive et meget smukt overdrevslandskab. Hvis og hvis....

5: Støtte borgernes ulønnede (og jo da også gerne evt lønnede) naturpleje generelt.

Både skove, moser, strandenge og meget andet har desperat brug for naturpleje. Mange steder kommer der med garanti ikke *store sammenhængende selvforvaltende naturområder med lavintensiv græsning* indenfor en stadigvæk lang årrække. Steder, der dog alligevel fortjener bedre naturindhold end hvad der kan udvikle sig af sig selv, og hvad der ser ud til at være skattebetalte ressourcer til.

Der ér en del projekter i gang, både i nationalparken og andre steder. Og der ér (bl a i kraft af en aktuel generel, tildels modebetonet interesse) et potentiale for flere. Flaskehalsen er (foruden det oplagte, men nærmest tabuiserede: manglende mulighed for at deltagerne må få betalt deres tid) især at selvom mange gerne vil yde en indsats i ny og næ, så er der meget få, der vil (og kan?) sørge

for den krævende og ikke specielt underholdende *koordinering*, der faktisk tager meget mere tid og andre resurser end man måske skulle tro.

Forslag: Find nogle resurser, **både** til at støtte projekter på såvel offentligt som privat ejede arealer med det nødvendige organiseringsarbejde; **til at** finde og fremforhandle mulige projekter, **og til at** hjælpe projekterne med nødvendigt grej og evt andre resurser, fx forplejning, formidling og andet forefaldende.

6: Levende liv i Roskilde Bymidte

* Af flere gode grunde har mange svært ved at forstå (og acceptere) at bymiljøet i Roskilde er en del af nationalparken. Der *er* faktisk flere gode grunde til at den er det, men normale nationalparker er domineret af mere "ren" eller "urørt" natur (hvad det så ellers vil sige), så i manges forståelse virker det userisøt, og kræver en god forklaring for overhovedet at glide ned.

* Indtil udgangen af 28/2 2023 løber en idefase om Roskilde Midtby, hvor alle indbydes til at levere forslag om hvordan "Den dynamiske Bymidte" skal udvikles videre. En "[Bymidtestrategi](#)".

Det fremgår af [ideindsamlingsplatformen](#) og det fremgik under start-mødet at der er stor interesse for at fremme natur og biodiversitet i bymidten (og skabe forudsætninger for at opleve den). Der er altså en lokalt forankret mulighed for fremme af mange af de ideer om "byøkologi" (som det kaldtes), der var en del tale og skrift om i 1970-erne, men meget mindre realisering; nok især pga almen modstand.

Der vil givetvis også nu vise sig en del modstand, nok især i senere faser, når det ikke længere mest er "first-movere", der bidrager. Men den for tiden udbredte vilje til at fare vild-med-vilje har en større bredde nu end dengang, så selv aktører med meget lav lyst vil idag have svært ved at udtrykke sig direkte imod biodiversitet (bortset fra fx hussvamp, rotter og skovflåt o.l. - selvom de grænser ligger forskelligt for forskellige). Ihvertfald indtil modestrømningerne igen ændrer sig - men mon ikke de holder lidt længere denne gang?

Bymidtestrategien bliver ikke færdig d 31/3; bare ideindsamlingsfasen. Processen fortsætter på andre måder, bl a med direkte indbudte aktører og forskellige events mm.

* **Situationen er optimal** for nationalparken til at gøre noget nyttigt i den del, der på en måde er sværest. Og gøre det forståeligt for flere, at en nationalpark kan ha noget at gøre i en by.

Selvom danske nationalparker (modsat hvad de fleste tror) IKKE ligesom som absolut flest af Verdens nationalparker har midler til at sikre naturbeskyttelse, og selvom Skjoldungelandet bl a pga sin rolle besidder en vis naturlig konfliktskyhed overfor at tillade sig at mene noget om andres sager, kan den sagtens og meget fint på andre måder bidrage til den forventelige proces med fremme af biodiversitet og naturoplevelse i Midtbyen:

Der vil givetvis blive igangsat større og mindre ikke-kontroversielle projekter som nationalparken kan bidrage til med råd, dåd og resurser indenfor sit mulighedsrum og sigte.

Forslag: Vær opmærksom. Følg med. Byd jer til. Stil op til offentlige events.

Bed om invitation til den kommende følgegruppe, som er planlagt til at bestå af *Erhvervsforum, Roskilde Handel, ROMU, Domkirkens Besøgscenter, VisitFjordlandet, Vikingeskibsmuseet, INSP!, Gimle, Byens hus, Roskilde Bibliotek, Roskilde Festival, RO's Torv, grundejere og erhvervsdrivende i Roskilde bymidte. Dertil deltager borgmesteren samt udvalgsformændene for Plan- og Teknikudvalget og Erhvervsudvalget.*

Gerne en observatør- eller konsulent-post for ikke at fremstå som interessant med egen dagsorden, men som resursetilbud.

Ikke mindst: Gør jer tilgængelige for civile initiativgrupper med initiativer af relevans for nationalparkens arbejdsfelter. Lad jer koble på.

Det vil også styrke den folkelige opfattelse af parken som lokalt forankret (og kendskabet til den).

7: Tydelig mærk- (og målbar?) lokal forankring.

Uanset at sekretariatet (og måske også bestyrelse og råd) har en del samarbejde med lokale aktører mv., opleves det desværre *en gang imellem* at reaktion på lokale henvendelser lader vente for længe. Det er der givetvis gode grunde til, og det sker slet heller ikke altid, men i et "markedsførings"-perspektiv er én gang jo en gang for meget.

"Signalet" bliver for nemt (omend helt utilsigtet og uden at man selv opdager det): "Skjoldungerne har nok i sig selv. Det lokale engagement er sekundært til organisationens eget indre liv." Det er garanteret ikke meningen, men den umiddelbare følelsesmæssige oplevelse har nogle (uvist hvor mange) fået.

En (måske næsten overdrevent) imødekommende modtagelse og reaktion kan til gengæld ofte betale sig. Især for borgere med måske lidt fremmedgjort eller usikkert forhold til nationalparker og hvad de måske misopfatter som en slags myndighed kan det gøre stor forskel. (Bemærk i øvrigt at trods markedsføring mv er den lokale kendthed ikke så massiv og præcis endnu. Så sent som i december måned forvekslede en roskildensisk kulturformidlingsprofessionel fx konsekvent "Skjoldungelandet" med Sagnlandet (som hun automatisk mis-refererede til - i bedste mening, men lidt uheldigt for forståelsen af budskabet.)

Forslag. Indfør en procedure med at der altid kommer et *autosvar* om at henvendelsen er modtaget og at man kan forvente rigtigt svar indenfor en bestemt angivet frist. Det ku fx være 5 eller 10 hverdage.

Ansæt evt en studentermedhjælp eller andet til at screene og sluse-behandle henvendelser, så henvendere *hver gang* oplever sig hurtigt og direkte mødt og budt velkommen. Slusen kan evt hjælpe med at finde kernen i henvendelsen og etablere vel formidlet kontakt med en medarbejder eller på anden vis tilknyttet via det bredere netværk, så *flere* initiativer og spørgsmål afføder *stærkere* tilknytning mellem nationalparkorganisationen og lokale potentielle aktører.

Eller om nødvendigt give en klar og assertiv besked om at Skjoldungerne ikke kan overkomme at tage sig af henvendelsen, og hvorfor.

8: Ådselpladser

Et byrådsmedlem foreslår etablering af ådselpladser i Roskilde kommune som støtte til lokal biodiversitet og som oplevelsesmulighed, hvis pladserne anlægges med mulighed for indkig på passende afstand.

Vi foreslår at Skjoldungelandet tager inspirationen op og undersøger mulighed for at gøre det samme flere steder.

9: Formidlingsskilt ved Nebbe slot

Et af vore medlemmer undrer sig over, hvor formidlingsskiltet om det tidligere Nebbe slot som tidligere stod ved Kattinge å, lige før slusen er blevet af. Når hun har gæster med i området mangler hun det.

Hun har jo ret i at det er en historisk formidling, som vil være til glæde for manges historiske videbegærlighed om området, så selvom man også skal være forsigtig med at overdrive skiltning, kan det her nok være på sin plads.

10: Hunde-skilt ved Parcelgårdens strandenge

Turen ad strandengene nord for Sct. Hans er blevet *meget populær*. Desværre også blandt de hundeluftere, der ikke er klare over at hunde skal holdes i snor på strandenge, og hvorfor. Man kan på solrige forårsdage se hele karavaner af *løse* hunde.

Vover man at påtale det, er det ikke *altid*, man får et møgfald. Nogle tager faktisk pænt imod og tager hunden i snor - men er typisk kede af at have "forbrudt sig" mod noget, de ikke vidste - og spørger hvorfor der dog ikke står et skilt og oplyser om reglerne og baggrunden.

Forslag: Tag en snak med Roskilde Kommune og måske DOF Roskilde om at få lavet et pænt og interessant oplysende skilt nær indgangen til strandengene.

11: Formidlings-toilet ved meget besøgt NP-udsigtspads

Foran de spændende Lille Valby Enge med Bolund-stenen og moræneknolden Bolund ligger en stor

rasteplads som er *meget* benyttet, både til at få et -for manges vedkommende første- kig ud over det for Skjoldungelandet så karakteristiske landskab med strandenge og fjord.

Iflg en lokal nabo raster i sommerhalvåret flere hundrede trækbilister dagligt og nyder udsigt og måske frokost - og yder: gødning til rastepladsens omgivelser!

Vi foreslår at der -evt i samarbejde med Vejdirektoratet?- opstilles toiletfacilitet; gerne i form af mult, og at det indrettes i en pæn, men beskeden bygning med halvtag udenfor og med formidlingstavler. Det kan evt både være om mult-teknikkens baggrund og velsignelse og om engenes natur og kulturhistorie mm. Bl a den interessante historie om den forsvundne smedie, hvis fundamentsten mm stadig kan studeres - og de lange interessante stenvure, og om ejerskabet og fredningen, fx. Og selvfølgelig knoldens geologi og strandengenes og fjordens biologi mv.

Men altså ikke mindst en facilitet til at aflaste nærings- og lugt-belastningen i rabatten.

12: Støttested for blåt friluftsliv mellem Jyllinge og Risø.

Det kan være fint, hvis der oppe langs Frederiksborgvej fandtes et besøgssted, hvor offentligheden kan komme til at låne eller leje udstyr til at udforske fjorden og fjordstrand-naturen. Der ligger egnede ejendomme, som måske kan komme til salg og blive indrettet, måske brug for både lejrskoler, dagturer og mere organiseret friluftsliv.

Salvadparken kan jo *noget*, men fx ikke tilbyde lidt fastere faciliteter, som kan udlånes / udlejes istedetfor kun eget medbragte, og heller ikke tag over hovedet og heller ikke så høj grad af frihed for trafikstøj, som ønskeligt.

13: Fortsæt med nationalpark-magasiner o.l.

Ros til magasinet "Min nationalpark". Rigtig fint at udgive faktabaseret formidling om forskellige detaljer og specialiteter i alment forståelig form.

Det bør fortsætte på enten principielt samme måde eller i nye former.

Ligeledes kan det have stor værdi at udgive mere specialiserede tekster, fx på baggrund af undersøgelser, artsregistreringer og andre mindre umiddelbart oplevelige forhold, gerne i relation til forskning, som jo er en del af nationalparkens formål.

Skjoldungelandets Folkeuniversitet snerper noget i den retning, men beskæftiger sig nok mest med kursus-virksomhed. Der må være gode muligheder for at skaffe midler til skriftlig formidling, hvad enten på tryk eller bare digitalt. Måske i samarbejde med folkeuniversitet, men selvfølgelig også med andre. Meget gerne både fagligt videnskabelige og mere hobbybetonede (det betyder i virkeligheden mest bare *ulønnede*) aktører.

Held og lykke, og god fornøjelse med det fortsatte arbejde!

Med venlig hilsen

på vegne af DN Roskilde

Bjørn Petersen Formand

Låddenhøj 77

4000 Roskilde

2982 6512

roskilde@dn.dk

<https://roskilde.dn.dk/>